

Стибель М.М.

магістрантка,

Ужгородський національний університет

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Інтерактивна взаємодія – варіант міжособистісної взаємодії, що створює умови для спільної діяльності, характеризується взаємною узгодженістю, взаємопов'язаністю та взаєморозумінням її учасників, єдністю ділової та емоційної сторін та позитивно впливає на особистість її суб'єктів. Інтерактивність у навчанні прийнято розглядати як «здатність до взаємодії, перебування у режимі бесіди, діалогу, дії» [4, с. 9]. Тобто інтерактивним можна назвати такий процес навчання, в якому той, хто навчається, є виконує активні дії: говорить, пише, малює, керує, моделює тощо, а не виступає тільки слухачем чи спостерігачем.

Мета даного дослідження – експериментально перевірити модель формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки.

Для досягнення мети на базі Філії ДВНЗ «Ужгородський національний університет» у м. Львів та Педагогічному коледжі Львівського національного університету ім. Івана Франка впродовж жовтня 2020 – листопада 2021 років була проведена експериментальна перевірка педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій (ІПТ).

На першому проведено констатувальний експеримент: з'ясовано особливості використання вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій у початковій школі та визначено критерії готовності майбутнього вчителя початкових класів до їх використання.

На другому етапі експериментально перевірено методик у інтерактивного навчання молодших школярів; розпочато формувальний експеримент.

На третьому етапі було завершено формувальний експеримент, здійснено перевірку ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій.

В експерименті брали участь 104 особи, серед яких 78 студентів спеціальності «Початкова освіта», 6 учителів початкових класів та 20 молодших школярів. Експериментальна перевірка особливостей застосування вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій здійснювалася у Львівській початковій школі «Джерельце».

Особливості використання вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій були виявлені на основі аналізу поглядів видатних педагогів і психологів, сучасних науковців на специфіку організації навчання, виховання і розвитку молодших школярів, а також дослідження результатів констатувального експерименту стосовно організації інтерактивної педагогічної взаємодії з учнями початкових класів.

До особливостей використання вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій належать такі: цілеспрямоване забезпечення емоційних контактів і позитивних комунікативних переживань у процесі взаємодії для творення позитивного навчального середовища; гармонійне поєднання пізнавальної та фізичної активності учнів; системне навчання молодших школярів різних форм і методів навчальної взаємодії; створення казкової навчально-пізнавальної

реальності; формування навичок соціальної взаємодії учнів; стимулювання батьків до інтерактивного спілкування в родині (тренінги для батьків, організація інтерактивного спілкування через творчі завдання для спільної роботи дітей і батьків) [2].

Формувальний експеримент полягав у проведенні студентам спецкурсу «Інтерактивно-рефлексивний підхід у педагогічній діяльності вчителя початкових класів» [3]. Для участі у формувальному експерименті у ході підготовчого етапу були відібрані контрольна (КГ) (30 осіб) і експериментальні (ЕГ) (44 особи) групи з майбутніх учителів початкових класів. Зріз знань, умінь і навичок майбутніх учителів початкових класів щодо використання ППТ, проведений після закінчення формуючої дослідно-експериментальної роботи, виявив значний зріст рівнів готовності у студентів експериментальної групи.

Перевірка проводилася за наступними критеріями: прогностична компетенція, комунікативно-рефлексивна компетенція, креативно-інтерактивна педагогічна майстерність. Показниками першого критерію прогностичної компетенції вважаємо: інформаційну насиченість; здатність встановлювати відповідність між змістом і видом інтерактивної діяльності; вміння діагностувати необхідність застосування ППТ. До показників другого критерію комунікативно-рефлексивної компетенції належать: здатність створювати позитивне комунікативне поле; вміння розуміти ситуацію спілкування; володіння комунікативними стратегіями. Третій критерій передбачає: вміння знаходити оптимальні ППТ; здатність використовувати відомі ППТ до конкретних педагогічних ситуацій; вміння створювати авторські ППТ.

Зріз знань, умінь і навичок майбутніх учителів початкових класів щодо використання ППТ, проведений після закінчення формуючої дослідно-експериментальної роботи, виявив значний зріст рівнів готовності у студентів експериментальної групи. У ході проведення формувального експерименту нами були виявлені кількісні характеристики досліджуваних процесів і їх результативність (рис. 1).

По завершенню експерименту в експериментальній і контрольній групах одержані різні значення рівнів готовності майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій.

Сформованість прогностичної компетенції на високому рівні виявилася у 69,34% студентів (було 3,66%), у той час, як у КГ цей показник склав 4,18% (було – 3,75%). Після проведення експеримен-

тальної роботи всі студенти ЕГ досягли достатнього (30,66%) або високого (69,34%) рівнів сформованості прогностичної компетенції. Тоді як на початку формувального експерименту кількість студентів, які мали низький рівень прогностичної компетенції становила 65,4%.

Особливих результатів було досягнуто у розвитку інформаційної насиченості студентів, високим рівнем якої оволоділо аж 81,43% студента експериментальної групи.

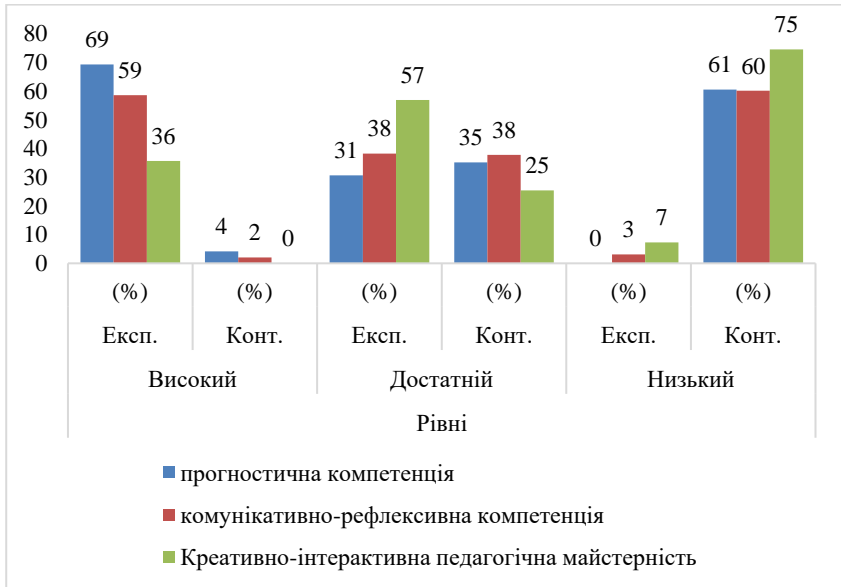

Рис. 1. Рівні готовності студентів до використання ІТТ

Джерело: розроблено автором

Особливе зростання відбулося також в показниках сформованості комунікативно-рефлексивної компетенції студентів: на високому рівні в ЕГ перебували 58,65% майбутніх учителів (було – 1,55%), а у КГ – 2,02% (було – 1,88%). За цим критерієм у ЕГ значно зменшилася кількість студентів з низьким рівнем: з 61,88% до 3,09%. У КГ ці зміни виявилися не суттєвими – з 60,32% до 60,17%. На основі набутих знань і умінь студенти ЕГ вміло володіли вмінням створювати позитивне навчально-пізнавальне поле, комунікативними стратегіями, здатністю діагностувати ситуацію спілкування. Особливе зростання спостерігалось

у розвитку здатності створювати позитивне комунікативне поле, високого рівня якої досягли 83,54% студентів ЕГ.

Показники сформованості креативно-інтерактивної педагогічної майстерності також кількісно і якісно підвищилися у ЕГ. При цьому, для студентів експериментальної групи характерним було зростання інтересу до майбутньої професії, потреби й ініціативи в опануванні інтерактивно-рефлексивними вміннями. Більшість з них мали виражене прагнення до постійного самовдосконалення, виявляли інтерес до творчого використання інтерактивних педагогічних технологій, були зацікавлені в розвитку власного творчого потенціалу.

Співвідношення узагальнених показників готовності студентів до використання ІІТ проілюстровано гістограмою. Показник високого рівня готовності у експериментальній групі дорівнює 55%. У порівнянні з початковим діагностуванням, його значення збільшилося на 53% (від 2% до 55%). У контрольній групі цей показник не змінився і становив 2%.

Отже, проведена дослідно-експериментальна робота засвідчила ефективність визначених педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій.

Список використаних джерел:

1. Беляєв С. Б. Методичні основи формування готовності вчителя до використання форм і методів інтерактивного навчання / С. Б. Беляєв, Л. О. Петриченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя: [б. в.], 2010. – Вип. № 9 (62). – С. 43–47.
2. Павленко Н. О. Змістовий компонент підготовки майбутнього вчителя початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій / Н. О. Павленко // Вісник Черкаського університету: педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 119. – С. 79–85.
3. Павленко Н. О. Інтерактивно-рефлексивний підхід у педагогічній діяльності вчителя початкових класів: програма спецкурсу зі спеціальності 7.010102 – “Початкове навчання” / Н. О. Павленко. – Полтава, 2006. – 19 с.
4. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 135 с.